

**Сумський державний педагогічний університет  
імені А.С.Макаренка**

**НН інститут культури та мистецтв**

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

директор НН Інституту культури і мистецтв

проф. О. А. Устименко-Косоріч

« 30 » серпня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Історія медіакультури**

|                  |                             |
|------------------|-----------------------------|
| галузь знань     | <u>03 Гуманітарні науки</u> |
| спеціальність    | <u>034 Культурологія</u>    |
| освітня програма | <u>Культурологія</u>        |
| мова навчання    | <u>українська</u>           |

Погоджено науково-методичною  
комісією ННІ культури і мистецтв

« 30 » серпня 2022\_р

Голова Руденко О. Ф.

Суми - 2022

Розробники: Єпик Л.І., к. іст. н., доцент кафедри образотворчого мистецтва,  
музикознавства та культурології

Програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва,  
музикознавства та культурології

Протокол № 12 від «21» червня 2022 року.

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва,  
музикознавства та культурології З д., мист., проф. О. К. Зав'ялова

Схвалено науково-методичною комісією інституту

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії інституту Руденко О.Ф. Руденко

### Опис навчальної дисципліни

| Найменування показників        | Освітній ступінь | Характеристика навчальної дисципліни |                       |
|--------------------------------|------------------|--------------------------------------|-----------------------|
|                                |                  | денна форма навчання                 | Заочна форма навчання |
| Кількість кредитів<br>– 4      | Бакалавр         | Вибіркова                            |                       |
|                                |                  | <b>Рік підготовки:</b>               |                       |
|                                |                  | 2-й                                  | -й                    |
|                                |                  | <b>Семестр</b>                       |                       |
|                                |                  | 3-й                                  | -й                    |
|                                |                  | <b>Лекції</b>                        |                       |
|                                |                  | 22 год.                              | год.                  |
|                                |                  | <b>Практичні, семінарські</b>        |                       |
|                                |                  | 24 год.                              | год.                  |
|                                |                  | <b>Лабораторні</b>                   |                       |
|                                |                  | год.                                 | год.                  |
|                                |                  | <b>Самостійна робота</b>             |                       |
|                                |                  | 72 год.                              | год.                  |
|                                |                  | <b>Консультації:</b>                 |                       |
|                                |                  | 2 год.                               | год.                  |
|                                |                  | Вид контролю: залік                  |                       |
| Загальна кількість годин - 120 |                  |                                      |                       |

#### 1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Курс «Історія медіа культури», розроблений для спеціальності 034 Культурологія, є складовою підготовки студентів ОР Бакалавр НН інституту культури і мистецтв.

**Мета курсу** полягає в наданні студентам теоретичних і практичних знань із теорії та історії медіа культури.

**Завдання курсу** полягає отриманні розуміння тенденцій із загальної теорії постсучасності та концепції медіакультури, які можуть бути застосовані для розуміння та аналізу форм актуальної культури, для рефлексії про власний

досвід, пов'язаний зі споживанням, творчою інтерпретацією, переосмисленням/переструктуруванням медіапродукту.

## 2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами до вивчення дисципліни є опанування такими курсами, як «Українська мова за професійним спрямуванням», «Філософія», «Культурологія».

## 3. Результати навчання за дисципліною

Зміст курсу забезпечує: вивчення, узагальнення та реалізації в практичній діяльності вітчизняного і зарубіжного досвіду у медіа; аналіз і творче переосмислення провідних медійних концепцій та систем.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                      |                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p><b>Знання:</b> володіти навичками роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями та електронними ресурсами.</p> <p><b>Уміння:</b> Здатність застосовувати наукометричні бази даних та спеціалізоване програмне забезпечення у проектно-дослідницькій професійній діяльності.</p> | <p><b>ПРН-4</b></p>  | <p>Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування.</p>                                                                                                                                                 |
| <p><b>Знання:</b> змісту та тенденцій розвитку культури, основних чинників культурної динаміки.</p> <p><b>Комунікація:</b> викладати власні думки, здійснювати їх аргументацію.</p>                                                                                                     | <p><b>ПРН-6</b></p>  | <p>Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь їх актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій.</p> |
| <p><b>Уміння:</b> обґрунтовувати, розробляти та реалізовувати наукові проекти та заходи.</p> <p><b>Комунікація:</b> взаємодія з учасниками та організаторами культурних проєктів з дотриманням законодавства та у відповідності до визначеної мети.</p>                                 | <p><b>ПРН-10</b></p> | <p>Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу.</p>                                                                                                          |
| <p><b>Уміння:</b> здатність до пошуку, обробки й аналізу наукової теоретичної та фахової емпіричної інформації з різних джерел для узагальнення результатів.</p> <p><b>Комунікації:</b> здатність до планування та організації різних заходів та форумів культурного спрямування.</p>   | <p><b>ПРН-15</b></p> | <p>Вільно спілкуватися з професійних питань усно та письмово державною та іноземними мовами з урахуванням мети спілкування та соціокультурних особливостей його контексту.</p>                                                                    |

#### 4. Критерії оцінювання результатів навчання

| Кількість балів               | Критерії оцінювання навчальних досягнень студента                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A<br>90 – 100<br>Відмінно     | Студент володіє теоретичними знаннями з курсу, досконало знає практичний матеріал (вільно ним оперує, грамотно застосовує); вміє використовувати набуті знання та вміння у практичній діяльності; викладає теоретичний матеріал логічно, послідовно й переконливо; грамотно оперує понятійно-термінологічним апаратом. |
| B<br>82 – 89<br>Добре         | Студент виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, має здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Швидко опрацьовує та засвоює матеріал, оперує понятійно-термінологічним апаратом. Але разом із тим допускає неточності, робить незначні помилки.                                                |
| C<br>74 – 81<br>Добре         | Студент виявляє повні знання із дисципліни, має здатність до самостійного оновлення знань. Демонструє певні навички та уміння під час практичних занять, але професійно-культурологічний комплекс виявляється обмежено (допускає певні помилки та неточності тощо).                                                    |
| D<br>64 – 73<br>Задовільно    | Студент виявляє знання основного матеріалу, має обізнаність з культурологічної літератури, намагається аналізувати мистецькі твори і концепції, робити висновки, але при цьому допускає грубі помилки і не може переконливо викласти матеріал щодо заданої теми.                                                       |
| E<br>60 – 63<br>Задовільно    | Студент виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, задовільному для подальшої фахової діяльності. Практична підготовка загалом відповідає вимогам, студент демонструє певні навички, але форма виступу нестабільна, є помітні погрішності методологічного характеру.                                     |
| F<br>35 – 59<br>Не задовільно | Студент емоційно скутий, не впевнений у своїх відповідях. Не розуміє основної сутності завдання, не може зробити висновки й узагальнення. Виступ невиразний та непереконливий.                                                                                                                                         |
| FX<br>1 – 34<br>Не задовільно | Недбалість студента щодо власної підготовки. Не має впевнених знань з курсу. Не демонструє належної форми публічного виступу та необхідних практичних навичок.                                                                                                                                                         |

#### Розподіл балів

| Поточний контроль           |           | Разом | Сума |
|-----------------------------|-----------|-------|------|
| Т 1.1.-1.5                  | Т 2.1-2.6 | 60    | 100  |
| Поточний контроль           |           |       |      |
| 30                          | 30        |       |      |
| Контроль самостійної роботи |           | 40    |      |
| 20                          | 20        |       |      |

#### Шкала оцінювання: національна та ECTS

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка ECTS | Оцінка за національною шкалою                              |
|----------------------------------------------|-------------|------------------------------------------------------------|
|                                              |             | для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики |
| 90 – 100                                     | A           | відмінно                                                   |
| 82 - 89                                      | B           | добре                                                      |
| 74 - 81                                      | C           |                                                            |

|         |           |                                                                   |
|---------|-----------|-------------------------------------------------------------------|
| 64 - 73 | <b>D</b>  | <b>задовільно</b>                                                 |
| 60 - 63 | <b>E</b>  |                                                                   |
| 35-59   | <b>FX</b> | <b>незадовільно з можливістю повторного складання</b>             |
| 1 - 34  | <b>F</b>  | <b>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</b> |

5. Засоби діагностики результатів навчання – залік, реферати, презентації результатів завдань та досліджень.

## 6. Програма навчальної дисципліни

### Розділ 1. Теорія та історія медіакультури

### Розділ 2. Практика і технологія медіакультури

## 7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

### Розділ 1. Теорія та історія медіакультури

#### Тема 1.1. Медіакультура як соціальний феномен

Культура як «друга природа», як джерело регулювання соціальної взаємодії і поведінки. Масова комунікація як об'єктивно-історичний процес спадщини, обумовлений потребами суспільства і сприяючий соціалізації особи і функціонуванню культури. Типи комунікації в історії культури як реалізація потреби в динаміці й ілюзорності.

#### Тема 1.2. Загальне поняття «медіа».

«Медіакультура» як складова сучасної культурологічної теорії. Роль Г. М. Маклюєна в історії медіакультури. Маклюєнівська культурна типологія як новий погляд на теорію і історію культури. Епоха дописемного варварства. Від письмової цивілізації до епохи Гуттенберга. Технічний прогрес і розвиток електронних медіа («галактика Марконі»). Від «галактики Марконі» до «галактики Інтернету».

#### Тема 1.3. Медіа як засоби для передачі інформації і як середовище естетизації і трансляції культурних кодів.

Медіа як «діюча метафора» (М. Маклюєн). Медіа як «міфологія» (Р. Барт). Медіа як «переклад» певного тексту з однієї мови іншими (Ю. Лотман). Медіакультура як тріада: повідомлення (послання) – комунікація (засіб) – інтерпретація (сприйняття). Внесок у теорію медіакультури зарубіжних дослідників. Сучасна медіакультура як інтенсивність інформаційного потоку.

#### Тема 1.4. Соціальні функції медіакультури.

Унікальна роль медіакультури в соціальній системі. Медіакультура як чинник соціальної модернізації. Основні функції медіакультури. Політична функція медіакультури. Медіакультура як «четверта влада». Е. Тоффлер про владу інформації в суспільстві і світі в цілому («Метаморфози влади»).

### **Тема 1.5. Медіакультура як реальний чинник управління і політики.**

Медіакультура й ідеологія. Медіакультура і мораль. Медіакультура й економіка. Медіакультура в епоху глобалізації. Медіакультура і самосвідомість особи. Медіа як чинник діалогу культур і народів. Медіакультура і ринок. Медіакультура як посередник між суспільством і державою, між соціумом і владою. Посилення посередницької функції медіакультури в інформаційну епоху.

## **Розділ 2. Практика і технологія медіакультури**

### **Тема 2.1. Медіакультура як феномен епохи модерну**

Технічний прогрес і культура модерну. Диференціація типів культури. Модернізм як художній напрям у світовій культурі, обумовлений технічним прогресом. Зростання впливу медіакультури, її роль в соціальній модернізації суспільства.

### **Тема 2.2. Медіаінновації індустріального суспільства.**

Газета і журнал в умовах інтенсивного розвитку капіталізму. Диференціація друкованих ЗМІ. Поява «жовтої» («бульварної») преси. Візуальні новації газети. Держава і масовий друк. Фотографія як новація візуальної культури. Фотографія як революція в системі традиційних мистецтв. лектрокомунікації і їх вплив на громадський розвиток (телеграф, телефон, радіо). Магія радіо як чинника аудіальної культури. Суперництво радіо з письмовою культурою і «галактикою Гуттенберга». М. Маклюен про роль радіо. Радіо як потужна децентралізуюча, плюралістична сила.

**Тема 2.3. Кінематограф як засіб комунікації й синтез технічної і художньої культури.** «Масовість» і «демократичність» кіно. Місце кінематографу в медіакультурі ХХ ст. Специфічні особливості кіно як синтезу мистецтв. Еволюція кінематографу. Держава і кінематограф. Міфотворчість в кіно. Телебачення як «фабрика» міфів. Телебачення як чинник створення «віртуальної реальності». М. Маклюен про телевізійний образ. Кіно і телебачення в просторі медіакультури на межі століть.

### **Тема 2.4. Медіакультура в умовах соціальної модернізації**

Виклики інформаційної (постмодерністської) епохи. Концепт постмодерну. Внесок окремих вчених в теорію постмодернізму. Проблеми «мови культури», «діалогу культур», «людини і культури» в медіапросторі ХХ–ХХІ ст.

Дихотомія «елітарне – масове» як парадокс культури. Теорія і практика двох культур. Дискурсивні трансформації медіапростору.

Ідея Е. Тоффлера про «нову цивілізацію» в контексті інтеграційних процесів інформаційного суспільства.

**Тема 2.5. Інформація як влада; інформація як бізнес; інформація як знання.** Багатоканальна система отримання інформації. Демасифікація друкованих ЗМІ. Телекратія і кліп-культура як показники інформаційної епохи.

Телекратія і інтерактивність. Ігрові форми інтерактивного телебачення і глядач як сучасна модель «homo ludens» (Й. Хайзінга).

**Тема 2.6. Комп'ютер і соціальна пам'ять.** Комп'ютеризація як чинник створення нової інфосфери, основою якої є інтелект. Інтернет як «простір вільної комунікації» (М. Кастельс). Складові інформаційної (постмодерністською) цивілізації: комп'ютеризація, супутникове ТБ, відео, Інтернет, електронна пошта, стільниковий зв'язок тощо.

## 7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

| Назви розділів і тем                                                                                         | Кількість годин |        |        |        |       |          |              |        |        |        |       |                |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------|--------|--------|-------|----------|--------------|--------|--------|--------|-------|----------------|
|                                                                                                              | Денна форма     |        |        |        |       |          | Заочна форма |        |        |        |       |                |
|                                                                                                              | у тому числі    |        |        |        |       |          | у тому числі |        |        |        |       |                |
|                                                                                                              | Усього          | Лекції | Практ. | Лабор. | Конс. | Самост.р | Усього       | Лекції | Практ. | Лабор. | Конс. | Самост. робота |
| <b>РОЗДІЛ 1. Теорія та історія медіакультури</b>                                                             |                 |        |        |        |       |          |              |        |        |        |       |                |
| Тема 1.1. Медіакультура як соціальний феномен                                                                | 9               | 2      | 2      |        |       | 5        |              |        |        |        |       |                |
| Тема 1.2. Загальне поняття «медіа».                                                                          | 8               | 2      | 2      |        |       | 4        |              |        |        |        |       |                |
| Тема 1.3. Медіа як засоби для передачі інформації і як середовище естетизації і трансляції культурних кодів. | 13              | 2      | 2      |        | 2     | 7        |              |        |        |        |       |                |

|                                                                                                        |            |           |           |          |           |  |  |  |  |  |  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|-----------|-----------|----------|-----------|--|--|--|--|--|--|
| Тема 1.4.<br>Соціальні<br>функції<br>медіакультури.                                                    | 11         | 2         | 2         |          | 7         |  |  |  |  |  |  |
| Тема 1.5.<br>Медіакультура<br>як реальний<br>чинник<br>управління і<br>політики.                       | 11         | 2         | 2         |          | 7         |  |  |  |  |  |  |
| <b>РОЗДІЛ 2. Практика і технологія медіакультури</b>                                                   |            |           |           |          |           |  |  |  |  |  |  |
| Тема 2.1.<br>Медіакультура<br>як феномен<br>епохи модерну                                              | 11         | 2         | 2         |          | 7         |  |  |  |  |  |  |
| Тема 2. 2.<br>Медіаінновації<br>індустріального<br>суспільства                                         | 11         | 2         | 2         |          | 7         |  |  |  |  |  |  |
| Тема 2.3.<br>Кінематограф як<br>засіб комунікації<br>й синтез<br>технічної і<br>художньої<br>культури. | 11         | 2         | 2         |          | 7         |  |  |  |  |  |  |
| Тема 2.4.<br>Медіакультура в<br>умовах<br>соціальної<br>модернізації                                   | 11         | 2         | 2         |          | 7         |  |  |  |  |  |  |
| Тема 2.5.<br>Інформація як<br>влада;<br>інформація як<br>бізнес;<br>інформація як<br>знання.           | 13         | 2         | 4         |          | 7         |  |  |  |  |  |  |
| Тема 2.6.<br>Комп'ютер і<br>соціальна<br>пам'ять.                                                      | 11         | 2         | 2         |          | 7         |  |  |  |  |  |  |
| <b>Усього годин</b>                                                                                    | <b>120</b> | <b>22</b> | <b>24</b> | <b>2</b> | <b>72</b> |  |  |  |  |  |  |

### Теми лекційних занять

| №<br>з/п | Назва теми                          | Кількість годин |              |
|----------|-------------------------------------|-----------------|--------------|
|          |                                     | Денна форма     | Заочна форма |
| 1        | Медіакультура як соціальний феномен | 2               |              |

|    |                                                                                                    |    |  |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|----|--|
| 2  | Загальне поняття «медіа».                                                                          | 2  |  |
| 3  | Медіа як засоби для передачі інформації і як середовище естетизації і трансляції культурних кодів. | 2  |  |
| 4  | Соціальні функції медіакультури.                                                                   | 2  |  |
| 5  | Медіакультура як реальний чинник управління і політики.                                            | 2  |  |
| 6. | Медіакультура як феномен епохи модерну                                                             | 2  |  |
| 7. | Медіаінновації індустріального суспільства                                                         | 2  |  |
| 8  | Кінематограф як засіб комунікації й синтез технічної і художньої культури.                         | 2  |  |
| 9  | Медіакультура в умовах соціальної модернізації                                                     | 2  |  |
| 10 | Інформація як влада; інформація як бізнес; інформація як знання.                                   | 2  |  |
| 11 | Комп'ютер і соціальна пам'ять.                                                                     | 2  |  |
|    | Всього                                                                                             | 22 |  |

### Теми практичних (семінарських) занять

| № з/п | Назва теми                                                                                         | Кількість годин |              |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|
|       |                                                                                                    | Денна форма     | Заочна форма |
| 1     | Медіакультура як соціальний феномен                                                                | 2               |              |
| 2     | Загальне поняття «медіа».                                                                          | 2               |              |
| 3     | Медіа як засоби для передачі інформації і як середовище естетизації і трансляції культурних кодів. | 2               |              |
| 4     | Соціальні функції медіакультури.                                                                   | 2               |              |
| 5     | Медіакультура як реальний чинник управління і політики.                                            | 2               |              |
| 6.    | Медіакультура як феномен епохи модерну                                                             | 2               |              |
| 7.    | Медіаінновації індустріального суспільства                                                         | 2               |              |
| 8     | Кінематограф як засіб комунікації й синтез технічної і художньої культури.                         | 2               |              |
| 9     | Медіакультура в умовах соціальної модернізації                                                     | 2               |              |
| 10    | Інформація як влада; інформація як бізнес; інформація як знання.                                   | 4               |              |
| 11    | Комп'ютер і соціальна пам'ять.                                                                     | 2               |              |
|       | Всього                                                                                             | 24              |              |

### Теми самостійної роботи

| № | Назва теми | Кількість годин |
|---|------------|-----------------|
|---|------------|-----------------|

| з/п |                                                                                                    | Денна форма | Заочна форма |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|--------------|
| 1   | Медіакультура як соціальний феномен                                                                | 5           |              |
| 2   | Загальне поняття «медіа».                                                                          | 4           |              |
| 3   | Медіа як засоби для передачі інформації і як середовище естетизації і трансляції культурних кодів. | 7           |              |
| 4   | Соціальні функції медіакультури.                                                                   | 7           |              |
| 5   | Медіакультура як реальний чинник управління і політики.                                            | 7           |              |
| 6.  | Медіакультура як феномен епохи модерну                                                             | 7           |              |
| 7.  | Медіаінновації індустріального суспільства                                                         | 7           |              |
| 8   | Кінематограф як засіб комунікації й синтез технічної і художньої культури.                         | 7           |              |
| 9   | Медіакультура в умовах соціальної модернізації                                                     | 7           |              |
| 10  | Інформація як влада; інформація як бізнес; інформація як знання.                                   | 7           |              |
| 11  | Комп'ютер і соціальна пам'ять.                                                                     | 7           |              |
|     | Всього                                                                                             | 72          |              |

## 8. Рекомендовані джерела інформації

### Основні:

1. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти. – Х. : УВС, 2000. – 368 с.
2. Баришполець О. Т. Український словник медіакультури [Текст] / О. Т. Баришполець ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психолоії. - Київ : Міленіум, 2014. - 194, [1] с.
3. Зражевська Н. І. Розуміння медіакультури: комунікація, постмодерн, ідентичність, ідеології, медіаконтроль [Текст] : монографія / Зражевська Ніна Іванівна. - Черкаси : Ю. Чабаненко [вид.], 2012. - 408 с.
4. Інформаційна політика України: європейський контекст : монографія / Л. В. Губерський, Є. Є. Камінський, Є. А. Макаренко та ін. - К. : Либідь, 2007. – 360 с.
5. Крайнікова Т. Культура медіаспоживання в Україні: [від консьюмеризму до просьюмеризму] [Текст] : [монографія] / Тетяна Крайнікова ; [за наук. ред. В. В. Різуна]. - Бориспіль : Люксар, 2014. - 371 с.
6. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: Становлення людини друкованої книги / М. Мак-Люен, пер. з англ. А. Галушки, В.І. Постнікова. – К.: Ніка-Центр, 2008. – 392 с.
7. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / за ред. Л.А. Найдьонової, О.Т. Баришпольця. - Київ: Міленіум, 2010.

8. Ороховська Л. А. Медіакультура у дзеркалі філософії історії [Текст] : монографія / Л. А. Ороховська ; Нац. авіац. ун-т. - Київ : Центродрук, 2015. - 333 с.
9. Основи медіакультури [Текст] : навч. посіб. для здобувачів ступеня вищ. освіти бакалавра всіх напрямів підгот. / [І. С. Бондаренко та ін. ; за заг. ред. В. М. Манакіна ; відп. ред. О. О. Семенець] ; Запоріз. нац. ун-т, Ф-т журналістики, Південноукр. центр медіаграмотності. - Запоріжжя : Кераміст, 2016. - 124 с. : іл.
10. Пашкова В.С. Інтелектуальна свобода та доступ до інформації в бібліотеках: зарубіжний досвід / В. С. Пашкова. – Київ, 1998. – 70 с.
11. Свобода інформації. Теорія та практика / Р. Карвер, Л. Гамерер, С. Бучанан, Е. Мугедіні, Є. Захаров ; Харків. правозахисна група. Х., 2005. 99 с.
12. Скорик А. Мистецтво телекомунікації як феномен сучасної медіакультури: український дискурс [Текст] : монографія / Адріана Скорик. - Львів : Тетюк Т. В. [вид.], 2015. - 423 с.

#### **Додаткові:**

1. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / М. Кастельс, Е.Г. Ганиш (пер.), А.Б. Волкова (пер.). – Київ: Ваклер, 2007. – 304 с.
2. Маніфест ІФЛА з прозорості, раціонального управління та свободи від корупції (2008 р.) [Електронний ресурс]. – Доступ до документу: <http://ula.org.ua/index.php?id=276&L=0>
3. Міжнародні стандарти забезпечення свободи слова : зб. публікацій міжнар. організації «Артикль 19». – К. : Міленіум, 2003. – 140 с.
4. Натаров О. Забезпечення сучасними бібліотеками доступу до наукових знань як форма реалізації права на свободу світогляду та віросповідання // Україна: події, факти, коментарі. – 2010. - №4. – С.61-66.
5. Ойрашський маніфест: Порядок денний проекту PULMAN для електронної Європи // Центри публічного доступу до Інтернету в бібліотеках : документи і матеріали. – К. 2005. – С.16-20.
6. Очеретянко В. Загратована думка : [етапи, форми і методи обмеження інтелектуальної свободи в Україні] / Ін-т історії України НАН України. – К. : Рідний край, 2000. – 150 с.
7. Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації / Л. Павлюк. – Львів, 2006.
8. Право на доступ до інформації: європейські стандарти та конституційні гарантії // Доступ до інформації та електронне врядування / Авт.-упоряд. М. С. Демкова, М. В. Фігель. – К. : Факт, 2004. – С.20-27.

**9.Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,  
використання яких передбачає навчальна дисципліна (за  
потребою)**

Засоби ІКТ, презентації.

**10. Інформаційні ресурси**

<http://balakliya->

[school2.edu.kh.ua/Files/downloads/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BF%D0%BE%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96.pdf](http://school2.edu.kh.ua/Files/downloads/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BF%D0%BE%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96.pdf)

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0>